

Roczny plan pracy z historii dla klasy 5 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Wymagania na poszczególne oceny

* Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny			
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra
Rozdział 1. Pierwsze cywilizacje					
1. Życie pierwszych ludzi	☐ pochodzenie człowieka ☐ różnice między koczowniczym a osiadłym trybem życia ☐ życie człowieka pierwotnego ☐ epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza ☐ początki rolnictwa i udomowienie zwierząt ☐ dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza ☐ terminy: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>koczowniczy i osiadły tryb życia, pięściak</i> – opisuje różnice między człowiekiem pierwotnym a współczesnym – potrafi wyjaśnić, jakie korzyści daje człowiekowi umiejętność uprawy ziemi i hodowli zwierząt – wyjaśnia, dlaczego narzędzia metalowe są lepsze od kamiennych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>pięściak, hodowla, koczowniczy tryb życia, osiadły tryb życia, rewolucja neolityczna, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza</i> – przedstawia, skąd wywodzą się praludzie – opisuje życie ludzi pierwotnych – charakteryzuje epoki kamienia, brązu i żelaza – wyjaśnia znaczenie nabycia umiejętności wskrzeszania ognia przez człowieka	– porównuje koczowniczy tryb życia z osiadłym – wyjaśnia, na czym polegała rewolucja neolityczna – przedstawia dawne i współczesne sposoby wytopienia żelaza	– wskazuje umiejętności, których nabycie umożliwiło ludziom przejście na osiadły tryb życia – wyjaśnia skutki rewolucji neolitycznej – wskazuje szlaki, którymi ludność zasiedliła różne kontynenty
2. Miasta- państwa Mezopotamii	☐ Mezopotamia jako kolebka cywilizacji ☐ znaczenie wielkich rzek dla rozwoju najstarszych cywilizacji ☐ osiągnięcia cywilizacyjne mieszkańców Mezopotamii ☐ powstanie pierwszych państw	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cywilizacja, kanał nawadniający, kodeks</i> – wyjaśnia, jaką funkcję mogą pełnić rzeki w życiu człowieka – wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii – wyjaśnia zasadę <i>oko za oko, ząb za ząb</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i> – samodzielnie wskazuje na mapie: obszar Mezopotamii, Tygrys, Eufrat, Ur, Babilon	– opisuje rolę wielkich rzek w rozwoju rolnictwa, handlu i komunikacji – charakteryzuje i podaje przykłady państw-miast z terenu Mezopotamii – wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa w życiu społecznym	– objaśnia różnicę między prawem zwyczajowym a skodyfikowanym – tłumaczy, w jaki sposób powstawały pierwsze państwa

	☐ zajęcia różnych grup społecznych ☐ Kodeks Hammurabiego ☐ terminy: <i>cywilizacja, Mezopotamia, Bliski Wschód, Babilonia, Sumerowie, kanał nawadniający, kodeks, pismo klinowe, zikkurat, podatki</i>		– wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacyjne ludów starożytnej Mezopotamii		
3. W Egipcie faraonów	☐ Egipt jako przykład starożytnej cywilizacji ☐ Egipt darem Nilu ☐ osiągnięcia cywilizacji egipskiej ☐ struktura społeczna ☐ wierzenia Egipcjan jako przykład religii politeistycznej ☐ terminy: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>piramida, faraon</i> – wskazuje na mapie: Egipt oraz Nil – opisuje wygląd piramid – porównuje wygląd hieroglifów i pisma współczesnego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>faraon, politeizm, piramidy, hieroglify, mumifikacja, sarkofag</i> – wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej – opisuje zakres władzy faraona	– wyjaśnia rolę Nilu w rozwoju cywilizacji egipskiej – przedstawia strukturę społeczną Egiptu – podaje przykłady bogów i charakteryzuje wierzenia Egipcjan	– wyjaśnia powiązania między wierzeniami Egipcjan a ich osiągnięciami w dziedzinie budownictwa i medycyny – opisuje, w jaki sposób wznoszono piramidy
4. W starożytnym Izraelu	☐ judaizm jako przykład religii monoteistycznej ☐ biblijne dzieje Izraelitów ☐ Dekalog i Tora ☐ postaci biblijne: Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon ☐ terminy: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Tora, Żydzi, Dekalog</i> – wyjaśnia, o czym opowiada Biblia – wymienia najważniejsze postaci biblijne związane z dziejami Żydów	– poprawnie posługuje się terminami: <i>judaizm, Tora, Jahwe, Dekalog, Mesjasz, synagoga, Mesjasz, Ziemia Obiecana, Arka Przymierza, monoteizm, plemię, Palestyna, prorok, Świątynia Jerozolimska</i> – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę – wyjaśnia różnicę pomiędzy politeizmem a monoteizmem	– opisuje główne etapy historii Izraelitów – charakteryzuje judaizm – porównuje wierzenia Egiptu oraz Izraela	– charakteryzuje dokonania najważniejszych przywódców religijnych i politycznych Izraela (Abraham, Mojżesz, Dawid, Salomon) – wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy judaizmem a chrześcijaństwem

5. Cywilizacje Indii i Chin	☐ osiągnięcia cywilizacyjne Dalekiego Wschodu ☐ system kastowy w Indiach ☐ cywilizacja Doliny Indusu ☐ terminy: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Wielki Mur Chiński</i> – wskazuje na mapie: Indie, Chiny – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego jedwab i porcelana były towarami poszukiwanymi na Zachodzie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Daleki Wschód, Ariowie, kasta, hinduizm, Wielki Mur Chiński, Jedwabny Szlak</i> – wymienia osiągnięcia cywilizacji doliny Indusu – wymienia osiągnięcia cywilizacji chińskiej – wyjaśnia, kiedy narodziło się cesarstwo chińskie	– opisuje system kastowy w Indiach – charakteryzuje wierzenia hinduistyczne	– charakteryzuje rolę Jedwabnego Szlaku w kontaktach między Wschodem a Zachodem – przedstawia terakotową armię jako zabytek kultury chińskiej – wymienia i wskazuje na mapie: rzeki: Indus, Huang He, Jangcy
6. Od hieroglifów do alfabetu	☐ powstanie pisma i jego znaczenie dla rozwoju cywilizacji ☐ pismo a prehistoria i historia ☐ terminy: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>pismo obrazkowe, hieroglify, alfabet, pismo alfabetyczne</i> – wyjaśnia, do czego służy pismo – charakteryzuje polskie pismo jako przykład pisma alfabetycznego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>papirus, tabliczki gliniane, pismo obrazkowe, pismo klinowe, Fenicjanie, pismo alfabetyczne, alfabet łaciński</i> – wyjaśnia, w jaki sposób umiejętność pisania wpłynęła na dalsze osiągnięcia człowieka – porównuje pismo obrazkowe i alfabetyczne – wyjaśnia związek między wynalezieniem pisma a historią i prehistorią – omawia przyczyny wynalezienia pisma	– wskazuje różne przykłady sposobów porozumiewania się między ludźmi i przekazywania doświadczeń – przyporządkowuje różne rodzaje pisma do cywilizacji, które je stworzyły – wymienia przykłady materiałów pisarskich stosowanych w przeszłości	– wyjaśnia, w jaki sposób pismo obrazkowe przekształciło się w klinowe – przedstawia genezę współczesnego pisma polskiego – wyjaśnia, jakie były trudności z odczytywaniem pisma obrazkowego
* Tajemnice sprzed wieków – Jak odczytano pismo Egipcjan?	☐ wyprawa Napoleona do Egiptu ☐ hieroglify – litery czy słowa? ☐ postaci: Jean F. Champollion ☐ terminy: <i>Kamień z Rosetty</i>	– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego po wielu stuleciach ludzie nie potrafili odczytać hieroglifów	– wyjaśnia, na czym polegały trudności w odczytaniu hieroglifów	– charakteryzuje i przedstawia znaczenie Kamienia z Rosetty – wyjaśnia, jak udało się odczytać hieroglify	– przedstawia postać oraz dokonania Jeana F. Champolliona
Rozdział 2. Starożytna Grecja					
1. Demokratyczne Ateny	☐ warunki naturalne Grecji ☐ życie w greckiej polis	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami:	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Hellada, Hellenowie,</i>	– wyjaśnia wpływ warunków naturalnych Grecji na zajęcia ludności	– wskazuje podobieństwa i różnice między demokracją ateńską a współczesną

	☐ cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej ☐ Perykles – najwybitniejszy przywódca demokratycznych Aten ☐ terminy: <i>Hellada, Hellenowie, polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> ☐ postaci historyczne: Perykles	<i>demokracja, zgromadzenie ludowe</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd greckiego polis i życie w nim na przykładzie Aten	<i>polis, demokracja, zgromadzenie ludowe, akropol, agora</i> – wskazuje na mapie: Grecję, Ateny – wyjaśnia znaczenie terminu <i>demokracja</i> i charakteryzuje demokrację ateńską	oraz sytuację polityczną (podział na polis) – wyjaśnia, kim był Perykles – opisuje, kto posiadał prawa polityczne w Atenach	demokracją parlamentarną
*2. Sparta i wojny z Persami	☐ ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty ☐ cechy i etapy wychowania spartańskiego ☐ powstanie i rozwój imperium perskiego ☐ wojny grecko-perskie ☐ terminy: <i>Persowie, danina, sojusz, hoplita, falanga</i> ☐ wydarzenia: bitwa pod Maratonem, bitwa pod Termopilami, bitwa pod Salaminą ☐ postaci historyczne: Dariusz, Kserkses, Leonidas	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>danina, sojusz</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>danina, sojusz, hoplita, falanga</i> – przedstawia cele i charakter wychowania spartańskiego – wyjaśnia, dlaczego Spartan uważano za najlepszych wojowników greckich – wskazuje na mapie: Spartę, Persję – wyjaśnia, kim byli Dariusz, Kserkses i Leonidas	– charakteryzuje ustrój i społeczeństwo starożytnej Sparty – posługuje się wyrażeniami: <i>spartańskie warunki, mówić lakonicznie</i> – wyjaśnia przyczyny i opisuje przebieg wojen grecko-perskich – wskazuje na mapie: Maraton, Termopile, Salaminę – zaznacza na osi czasu daty: 490 r. p.n.e., 480 r. p.n.e.	– opisuje, w jaki sposób walczyli starożytni Grecy – wyjaśnia genezę biegów maratońskich – tłumaczy znaczenie zwrotu: <i>wrócić z tarczą lub na tarczy</i>
3. Bogowie i mity	☐ wierzenia starożytnych Greków ☐ mity greckie ☐ najważniejsi greccy bogowie: Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes ☐ Homer i jego dzieła – <i>Iliada</i> i <i>Odyseja</i> ☐ terminy: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles,</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mity, heros</i> – przy pomocy nauczyciela charakteryzuje najważniejszych bogów greckich	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Olimp, mity, heros, Partenon, Herakles, Achilles, Odyseusz, koń trojański</i> – przedstawia wierzenia starożytnych Greków – wskazuje na mapie: górę Olimp, Troję – wyjaśnia, kim był Homer	– charakteryzuje najważniejszych bogów greckich: opisuje ich atrybuty i dziedziny życia, którym patronowali – omawia różne mity greckie – przedstawia treść <i>Iliady</i> i <i>Odysei</i> – wyjaśnia współczesne rozumienie wyrażenia: <i>koń trojański</i>	– opisuje wybrane miejsca kultu starożytnych Greków – omawia znaczenie wyroczni w życiu starożytnych Greków

	<i>Achilles, Odyseusz, wojna trojańska, koń trojański</i> ☐ postać historyczna: Homer				
4. Kultura starożytnej Grecji	☐ wspólne elementy w kulturze greckich polis ☐ najważniejsze dokonania sztuki greckiej ☐ narodziny teatru greckiego ☐ znaczenie filozofii w starożytnej Grecji i najwybitniejsi filozofowie ☐ grecka matematyka i medycyna ☐ rola sportu w życiu starożytnych Greków ☐ terminy: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> ☐ postaci historyczne: Fidasz, Myron, Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Arystofanes, Sokrates, Platon, Arystoteles, Hipokrates, Pitagoras, Tales z Miletu	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, igrzyska, olimpiada, stadion</i> – opisuje rolę sportu w codziennym życiu – przy pomocy nauczyciela opisuje, jak narodził się teatr grecki i jakie było jego znaczenie dla Hellenów	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Wielkie Dionizje, amfiteatr, tragedia, komedia, filozofia, igrzyska, olimpiada, Olimpia, stadion, pięciobój olimpijski</i> – wskazuje różne dziedziny kultury i sztuki rozwijane w starożytnej Grecji – opisuje charakter antycznych igrzysk sportowych	– opisuje charakter i cele antycznego teatru – przedstawia dokonania nauki greckiej – objaśnia, czym jest filozofia, i przedstawia jej najwybitniejszych przedstawicieli – wyjaśnia, kim byli: Fidasz, Myron, Sofokles, Pitagoras, Tales z Miletu, Sokrates, Platon, Arystoteles – zaznacza na osi czasu datę: 776 r. p.n.e.	– przedstawia współczesną tradycję igrzysk olimpijskich – porównuje igrzyska antyczne ze współczesnymi
*5. Imperium Aleksandra Wielkiego	☐ podboje Aleksandra Wielkiego ☐ wojna z Persją (bitwy nad rzeczką Granik, pod Issos i pod Gaugamelą) ☐ wyprawa Aleksandra do Indii	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>imperium</i> – uzasadnia, dlaczego Aleksandra nazwano „Wielkim” – określa, na jakim obszarze toczyły się opisywane	– poprawnie posługuje się terminami: <i>imperium, węzeł gordyjski, hellenizacja</i> – wskazuje na mapie: Macedonię, Persję, Indie i Aleksandrię w Egipcie – opisuje przebieg kampanii perskiej Aleksandra	– wyjaśnia charakter kultury hellenistycznej – przedstawia skutki podbojów Aleksandra – zaznacza na osi czasu daty: 333 r. p.n.e., 331 r. p.n.e. – posługuje się terminami:	– omawia znaczenie Biblioteki Aleksandryjskiej – charakteryzuje sposób walki wojsk Aleksandra Macedońskiego

	☐ kulturowe skutki podbojów Aleksandra Wielkiego ☐ terminy: <i>imperium, falanga macedońska, węzeł gordyjski, hellenizacja, kultura hellenistyczna</i> ☐ postaci historyczne: Filip II, Aleksander Macedoński (Wielki)	wydarzenia	Macedońskiego – opisuje dokonania Filipa II i Aleksandra Macedońskiego (Wielkiego)	<i>falanga macedońska, kultura hellenistyczna</i>	
* Tajemnice sprzed wieków – Jak wyglądała latarnia morska na Faros?	☐ siedem cudów świata ☐ konstrukcja latarni morskiej na Faros	– wyjaśnia, dlaczego w przeszłości ludzie mieli problem ze wznoszeniem wysokich budowli	– przedstawia, w jaki sposób działała latarnia w starożytności	– opisuje losy latarni na Faros	– charakteryzuje siedem cudów świata
Rozdział III. Starożytny Rzym					
1. Ustrój starożytnego Rzymu	☐ legendarne początki państwa rzymskiego ☐ zasady ustrojowe republiki rzymskiej ☐ społeczeństwo starożytnego Rzymu ☐ dokonania Gajusza Juliusza Cezara ☐ upadek republiki ☐ powstanie cesarstwa rzymskiego ☐ terminy: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> ☐ postaci legendarne i historyczne: Romulus i Remus, Gajusz Juliusz Cezar, Oktawian August	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dyktator, cesarz</i> – wskazuje na mapie: Rzym – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego symbolem Rzymu została wilczyca	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Italia, monarchia, republika, senat, patrycjusze, plebejusze, konsulowie, pretorzy, kwestorzy, trybun ludowy, dyktator, cesarz</i> – przedstawia legendarne początki Rzymu – wskazuje na mapie: Półwysep Apeniński – omawia dokonania Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta	– charakteryzuje ustrój republiki rzymskiej i jej główne organy władzy – przedstawia kompetencje najważniejszych urzędów republikańskich – opisuje konflikt społeczny między patrycjuszami a plebejuszami – zaznacza na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 44 r. p.n.e.	– omawia przyczyny oraz okoliczności upadku republiki rzymskiej – porównuje ustroje demokracji ateńskiej i republiki rzymskiej

2. Imperium Rzymskie	☐ podboje rzymskie ☐ Imperium Rzymskie i jego prowincje ☐ organizacja armii rzymskiej ☐ podział cesarstwa ☐ upadek cesarstwa zachodniorzymskiego ☒ terminy: <i>Kartagina, prowincja, limes, legiony, legioniści, Imperium Rzymskie, pax Romana, romanizacja, barbarzyńcy, Germanie, Konstantynopol, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, plemiona barbarzyńskie, wielka wędrówka ludów</i> – przedstawia wygląd i uzbrojenie rzymskiego legionisty	– poprawnie posługuje się terminami: <i>prowincja, legiony, romanizacja, plemiona barbarzyńskie, Germanie, Hunowie, wielka wędrówka ludów</i> – wymienia główne prowincje Imperium Rzymskiego – wskazuje na mapie: Kartaginę, granice Imperium Rzymskiego w II w. n.e., Konstantynopol – omawia etapy powstawania Imperium Rzymskiego	– opisuje przyczyny podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie – opisuje okoliczności upadku cesarstwa zachodniego – zaznacza na osi czasu daty: 395 r. n.e., 476 r. n.e. – zna postać cesarza Konstantyna Wielkiego	– wymienia korzyści oraz zagrożenia funkcjonowania państwa o rozległym terytorium – wyjaśnia wpływ kultury rzymskiej na podbite ludy
3. Życie w Wiecznym Mieście	☐ Rzym jako stolica imperium i Wieczne Miasto ☐ życie codzienne i rozrywki w Rzymie ☐ podział społeczeństwa rzymskiego ☐ wierzenia religijne Rzymian i najważniejsze bóstwa ☐ terminy: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>amfiteatr, gladiatorzy, niewolnicy</i> – przy pomocy nauczyciela przedstawia warunki życia oraz rozrywki dawnych mieszkańców Rzymu – omawia wierzenia Rzymian i wpływ, jaki wywarła na nie religia Greków	– poprawnie posługuje się terminami: <i>bazylika, Forum Romanum, termy, amfiteatr, gladiatorzy, patrycjusze, plebs, niewolnicy, westalki</i> – wymienia najważniejsze bóstwa czczone przez Rzymian i określa, jakimi dziedzinami życia się opiekowały – charakteryzuje różne grupy społeczeństwa rzymskiego	– wyjaśnia, dlaczego Rzym był nazywany Wiecznym Miastem – opisuje, jakie funkcje pełniło Forum Romanum – wymienia greckie odpowiedniki najważniejszych rzymskich bóstw	– wyjaśnia, dlaczego cesarze rzymscy starali się kierować zawołaniem ludu: <i>chleba i igrzysk!</i>
4. Dokonania starożytnych Rzymian	☐ Rzymianie jako wielcy budowniczo ☐ kultura i sztuka starożytnego Rzymu jako kontynuacja dokonań antycznych Greków ☐ prawo rzymskie i jego znaczenie dla funkcjonowania państwa	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>luk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, kodeks</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kopuła, akwedukt, luk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> – wyjaśnia powiedzenie: <i>Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu</i>	– uzasadnia i ocenia twierdzenie, że Rzymianie potrafili czerpać z dorobku kulturowego podbitych ludów – omawia najwybitniejsze dzieła sztuki i architektury rzymskiej – wyjaśnia rolę praw i przepisów	– wyjaśnia, dlaczego dobra sieć drogowa jest ważna dla funkcjonowania każdego państwa

	☐ najważniejsze budowle w starożytnym Rzymie ☐ terminy: <i>kopuła, akwedukt, łuk triumfalny, Circus Maximus, Koloseum, Panteon, kodeks, Prawo XII tablic, Kodeks Justyniana</i> ☐ postaci historyczne: Wergiliusz, Horacy			w funkcjonowaniu państwa na przykładzie Rzymu – omawia dokonania Wergiliusza i Horacego	
5. Początki chrześcijaństwa	☐ Jezus z Nazaretu jako twórca nowej religii monoteistycznej ☐ przyczyny prześladowania chrześcijan w starożytnym Rzymie ☐ rola świętych Pawła i Piotra w rozwoju chrześcijaństwa ☐ Edykt mediolański i zakończenie prześladowań chrześcijan w cesarstwie ☐ terminy: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> ☐ postaci historyczne: Jezus z Nazaretu, święty Piotr, święty Paweł z Tarsu, Konstantyn Wielki	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>apostołowie, Jezus z Nazaretu, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Mesjasz, chrześcijaństwo, apostołowie, biskupi, papież, Biblia – Stary i Nowy Testament, Edykt mediolański</i> – charakteryzuje działalność apostołów po ukrzyżowaniu Jezusa – wskazuje na mapie: Palestynę, Jerozolimę, Mediolan – omawia nauki Jezusa z Nazaretu oraz dokonania świętego Piotra, świętego Pawła z Tarsu i Konstantyna Wielkiego	– wyjaśnia, czym różni się chrześcijaństwo od judaizmu – wyjaśnia, dlaczego władze rzymskie odnosiły się wrogo do chrześcijaństwa – wyjaśnia znaczenie Edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa – zaznacza na osi czasu daty: 33 r. n.e., 313 r. n.e.	– opisuje najstarsze symbole chrześcijańskie – wyjaśnia związki między judaizmem a chrześcijaństwem
* Tajemnice sprzed wieków – Bursztynowy szlak	☐ rola szlaków handlowych w starożytności ☐ bursztyn i jego znaczenie dla starożytnych Rzymian ☐ kontakty handlowe Rzymian z wybrzeżem Bałtyku	– wskazuje na mapie: przebieg bursztynowego szlaku (Pruszcz Gdański, Kalisz, Brama Morawska) – wyjaśnia, czym jest bursztyn i do czego się go stosuje	– wyjaśnia, dlaczego bursztyn był ceniony przez Rzymian	– wyjaśnia rolę szlaków handlowych	– podaje argumenty za twierdzeniem i przeciw niemu, że miasto Kalisz istniało w starożytności
Rozdział IV. Początki średniowiecza					

1. Bizancjum w czasach świetności	☐ cesarstwo bizantyjskie pod panowaniem Justyniana I Wielkiego ☐ dokonania Justyniana I Wielkiego ☐ Konstantynopol jako Nowy Rzym ☐ tradycja grecka w Bizancjum ☐ osiągnięcia naukowe Bizantyjczyków ☐ upadek Konstantynopola, jego przyczyny i skutki ☐ terminy: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> ☐ postaci historyczne: Justynian I Wielki	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>ikona, freski, mozaika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Bizancjum, Hagia Sofia, ikona, freski, mozaika</i> – wskazuje na mapie: Konstantynopol, granice cesarstwa bizantyjskiego w czasach Justyniana I Wielkiego – tłumaczy, dlaczego Konstantynopol zaczęto określać Nowym Rzymem – wyjaśnia znaczenie wyrażenia <i>bizantyjski przepych</i>	– wskazuje, jaką rolę w periodyzacji dziejów odegrał upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz wschodniorzymskiego – charakteryzuje styl bizantyjski w sztuce – podaje przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego – zaznacza na osi czasu datę upadku Konstantynopola – 1453 r. – zna posta Justyniana I Wielkiego – omawia dokonania Justyniana I Wielkiego	– wyjaśnia, w jaki sposób położenie geograficzne wpłynęło na bogactwo Konstantynopola – uzasadnia twierdzenie, że Bizancjum połączyło w nauce tradycję zachodniorzymską i grecką – wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa ma kodyfikacja praw
2. Arabowie i początki islamu	☒ pochodzenie Arabów ☒ działalność Mahometa i narodziny islamu ☒ religia muzułmańska i jej zasady ☒ dżihad i podboje Arabów ☒ kultura i nauka arabska ☒ terminy: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allach, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> ☐ postaci historyczne: Mahomet	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>oaza, islam, Allach, Koran, meczet</i> – przy pomocy nauczyciela wskazuje podstawowe różnice między chrześcijaństwem a islamem	– poprawnie posługuje się terminami: <i>oaza, Czarny Kamień, Mekka, Medyna, islam, Allach, Koran, meczet, minaret, mihrab, minbar, dżihad, kalifowie, cyfry arabskie, stal damasceńska, arabeski</i> – omawia najważniejsze zasady wiary muzułmanów – wskazuje na mapie: Półwysep Arabski, Mekkę, Medynę oraz imperium arabskie w okresie świetności	– przedstawia postać i działalność Mahometa – omawia osiągnięcia Arabów w dziedzinie kultury i nauki w średniowieczu – charakteryzuje i ocenia stosunek Arabów do ludów podbitych w średniowieczu – zaznacza na osi czasu datę: 622 r.	– wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy chrześcijaństwem a islamem – podaje przykłady wpływu kultury, nauki i języka arabskiego na Europejczyków

3. Nowe państwa w Europie	☐ powstanie państwa Franków ☐ cesarstwo Karola Wielkiego ☐ rozwój kultury i nauki w państwie Karola Wielkiego ☐ traktat w Verdun i jego skutki – nowe państwa w Europie ☐ Rzesza Niemiecka ☐ terminy: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i> ☐ postaci historyczne: Chłodwig, Karol Młot, Pepin Mały, Karol Wielki, Otton I	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>dynastia, cesarstwo, możnowładca</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego Karol otrzymał przydomek „Wielki”	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Frankowie, dynastia, majordom, Karolingowie, układ w Verdun, cesarstwo, margrabia, marchia, możnowładca, Rzesza Niemiecka</i> – wskazuje na mapie: zasięg terytorialny państwa Franków w czasach Karola Wielkiego, Akwizgran i Rzym	– wyjaśnia, w jaki sposób władzę w państwie Franków przejęła dynastia Karolingów – charakteryzuje rozwój kultury i nauki w czasach Karola Wielkiego – przedstawia postanowienia traktatu w Verdun oraz jego skutki – zaznacza na osi czasu daty: 800 r., 843 r., 962 r. – omawia dokonania: Chłodwiga, Karola Młota, Pepina Małego, Karola Wielkiego i Ottona I	– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do utworzenia Rzeszy Niemieckiej – tłumaczy, dlaczego Karol Wielki jest jednym z patronów zjednoczonej Europy
4. Konflikt papieża z cesarstwem	☐ wielka schizma wschodnia i jej skutki ☐ spór o inwestyturę między cesarzem a papieżem w XI w. ☐ Canossa jako miejsce pokuty cesarza Henryka IV ☐ konkordat wormacki i jego postanowienia ☐ terminy: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> ☒ postaci historyczne: papież Grzegorz VII, cesarz Henryk IV	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>prawosławie, ekskomunika</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>dogmaty, schizma, patriarcha, prawosławie, ekskomunika, inwestytura, synod, konkordat</i> – wyjaśnia konsekwencje ekskomuniki cesarza i opisuje ukorzenie się cesarza Henryka IV w Canossie – przedstawia postaci: papieża Grzegorza VI, cesarza Henryka IV	– wyjaśnia przyczyny i skutki wielkiej schizmy wschodniej – wyjaśnia, czym są religie, a czym wyznania religijne – przedstawia przebieg sporu pomiędzy cesarzem a papieżem w XI w. – przedstawia postanowienia konkordatu w Wormacji – zaznacza na osi czasu daty: 1054 r., 1077 r., 1122 r.	– wyjaśnia, na czym polegał spór o inwestyturę – omawia przykładowe różnice pomiędzy Kościołem katolickim a prawosławnym

5. Wyprawy krzyżowe	☐ zajęcie Ziemi Świętej przez Turków ☐ synod w Clermont ☐ krucjaty ☐ utworzenie Królestwa Jerozolimskiego ☐ powstanie zakonów rycerskich: templariuszy, joannitów i Krzyżaków ☐ upadek twierdzy Akka ☐ skutki wypraw krzyżowych ☐ terminy: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> ☐ postaci historyczne: papież Urban II	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> – opisuje wygląd rycerzy zakonnych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Ziemia Święta, synod, krucjaty, krzyżowcy, zakony rycerskie</i> – wyjaśnia przyczyny ogłoszenia krucjat – wskazuje na mapie: Ziemię Świętą i trasy wybranych krucjat – omawia skutki pierwszej krucjaty	– przedstawia zakony templariuszy, joannitów i Krzyżaków oraz ich zadania – opisuje skutki wypraw krzyżowych – przedstawia posta : Urbana II – zaznacza na osi czasu daty: 1096 r., 1291 r.	– omawia okoliczności zlikwidowania zakonu templariuszy
* Tajemnice sprzed wieków – Skarb templariuszy	☐ zakon templariuszy i jego funkcje po zakończeniu krucjat ☐ wzrost znaczenia i bogactwa templariuszy ☐ przyczyny kasacji zakonu ☐ polskie posiadłości templariuszy	– wyjaśnia, do jakich celów został powołany zakon templariuszy	– przedstawia genezę bogactwa templariuszy – opisuje mit skarbu templariuszy	– przedstawia dzieje templariuszy po upadku Królestwa Jerozolimskiego – opisuje losy ostatniego mistrza zakonu Jakuba de Molay	– przedstawia legendę o św. Graalu
Rozdział V. Społeczeństwo średniowiecza					

1. System feudalny	☒ podział na seniorów i wasali ☒ społeczna drabina feudalna ☒ podział społeczeństwa średniowiecznego na stany ☒ terminy: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior, wasal, hold lenny, przywilej</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polegała drabina feudalna	– poprawnie posługuje się terminami: <i>feudalizm, senior, wasal, lenno, hold lenny, stan, przywilej, suzeren, duchowieństwo, chłopci, szlachta, mieszczaństwo</i> – przedstawia, jak wyglądał hold lenny – wymienia i charakteryzuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym	– omawia różnice pomiędzy społeczeństwem stanowym a współczesnym – opisuje zależność między seniorem a wasalem	– wyjaśnia, które stany były uprzywilejowane
2. Epoka rycerzy	☐ ideał rycerza i jego obowiązki ☐ od pazia do rycerza ☐ życie codzienne rycerzy ☐ elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza ☐ kultura rycerska ☐ elementy wyposażenia średniowiecznego rycerza ☐ terminy: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rycerz, herb, kopia, ostrogi</i> – opisuje uzbrojenie rycerzy	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, kodeks honorowy, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, ostrogi</i> – charakteryzuje ideał rycerza średniowiecznego – wyjaśnia, kto mógł zostać rycerzem – opisuje uzbrojenie rycerskie	– opisuje życie codzienne rycerstwa – przedstawia poszczególne etapy wychowania rycerskiego – opisuje ceremonię pasowania na rycerza	– przedstawia historię najłynniejszego polskiego rycerza Zawiszy Czarnego z Garbowa
* Tajemnice sprzed wieków – Dlaczego rycerze brali udział w turniejach?	☐ rola turniejów rycerskich ☐ przebieg turniejów ☐ konsekwencje zwycięstwa i porażki w turnieju ☐ obyczajowość turniejowa	– przy pomocy nauczyciela omawia, z jakimi konsekwencjami wiązała się porażka w turnieju	– przedstawia, w jaki sposób byli nagradzani zwycięzcy turniejów	– wyjaśnia, dlaczego rycerze byli skłonni uczestniczyć w turniejach	– opisuje przebieg turniejów rycerskich
3. Średniowieczne miasto i wieś	☐ powstanie osad rzemieślniczych i kupieckich ☐ lokacje miast i wsi ☐ samorząd miejski i jego organy ☐ społeczeństwo miejskie ☐ organa samorządu wiejskiego	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, ratusz, pług, radło, brona</i> – porównuje życie codzienne mieszkańców średniowiecznych miast i wsi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, pług, radło, brona</i>	– wyjaśnia, na czym polegały lokacje miast i wsi – przedstawia organy samorządu miejskiego – charakteryzuje różne grupy społeczne mieszczan – wyjaśnia, na czym polegała trójpolówka	– opisuje wybrany średniowieczny zabytek mieszczański w Polsce – znajduje i przedstawia informacje o założeniu własnej miejscowości

	☐ wygląd średniowiecznego miasta ☐ zajęcia ludności wiejskiej ☐ terminy: <i>gród, osada targowa, lokacja, zasadzka, kupcy, rzemieślnicy, rynek, targi, wójt, burmistrz, rada miejska, ława miejska, ratusz, cech, sołtys, ława wiejska, trójpolówka, plug, radło, brona</i>		– opisuje, gdzie i w jaki sposób tworzyły się miasta – charakteryzuje główne zajęcia mieszkańców miast – opisuje życie i obowiązki ludności wiejskiej		
4. Kościół w średniowieczu	☐ duchowni w średniowieczu, ich przywileje i obowiązki ☐ religijność doby średniowiecza ☐ średniowieczne zakony: benedyktyni, cystersi, franciszkanie, dominikanie ☐ życie w średniowiecznym klasztorze ☐ średniowieczne szkolnictwo ☐ terminy: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> ☐ postać historyczna: święty Franciszek z Asyżu	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, uniwersytet</i> – przy pomocy nauczyciela omawia życie w średniowiecznym klasztorze i jego organizację – wyjaśnia, czym zajmowali się kopiści	– poprawnie posługuje się terminami: <i>zakon, klasztor, opat, reguła zakonna, benedyktyni, cystersi, skryptoria, kopiści, franciszkanie, dominikanie, asceza, benedyktyńska praca, uniwersytet</i> – charakteryzuje stan duchowny w średniowieczu – opisuje różne role, jakie odgrywali duchowni w społeczeństwie średniowiecznym	– przedstawia najważniejsze zakony średniowieczne – wyjaśnia określenie <i>benedyktyńska praca</i> – charakteryzuje średniowieczne szkolnictwo – porównuje szkolnictwo średniowieczne i współczesne – przedstawia dokonania świętego Franciszka z Asyżu	– porównuje zakony kontemplacyjne i zakony żebracze – wyjaśnia, jaką funkcję w klasztorze spełniają: refektarz, wirydarz, dormitorium i kapituła

5. Sztuka średniowiecza	☐ rola sztuki w średniowieczu ☐ znaczenie <i>biblia pauperum</i> ☐ styl romański i jego cechy ☐ styl gotycki i jego charakterystyczne elementy ☐ rzeźba i malarstwo średniowieczne ☐ pismo i miniatury w rękopisach ☐ zabytki średniowieczne w Polsce ☒ terminy: <i>biblia pauperum, styl romański, styl gotycki, katedra, portal, sklepienie, witraże, luki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>katedra, witraże, miniatura</i> – przy pomocy nauczyciela omawia zabytki sztuki średniowiecznej w Polsce – wymienia różne dziedziny sztuki średniowiecznej	– poprawnie posługuje się terminami: <i>biblia pauperum, katedra, styl romański, styl gotycki, portal, sklepienie, witraże, luki oporowe, apsyda, rozeta, przypory, miniatura, inicjał</i> – wyjaśnia, czym była i jakie zadania spełniała <i>biblia pauperum</i>	– charakteryzuje styl romański – omawia cechy stylu gotyckiego	– porównuje styl gotycki i romański – przedstawia przykłady rzeźby i malarstwa średniowiecznego
Rozdział VI. Polska pierwszych Piastów					
I. Zanim powstała Polska	☐ najstarsze osadnictwo na ziemiach polskich w świetle wykopalisk archeologicznych ☐ gród w Biskupinie ☐ Słowianie w Europie i ich kultura ☐ wierzenia dawnych Słowian ☐ pierwsze państwa słowiańskie ☐ plemiona słowiańskie na ziemiach polskich ☒ terminy: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wielka wędrówka ludów, plemię</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje wygląd osady w Biskupinie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kurhan, kamienne kręgi, Biskupin, wielka wędrówka ludów, Słowianie, Swaróg, Perun, Świętowit, plemię, Państwo Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i> – przedstawia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich – charakteryzuje wierzenia Słowian – wskazuje na mapie: rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich	– przedstawia najstarsze państwa słowiańskie – wymienia państwa słowiańskie, które przyjęły chrześcijaństwo w obrządku łacińskim, oraz te, które przyjęły je w obrządku greckim – wyjaśnia rolę, jaką w rozwoju państw słowiańskich odegrali święci Cyryl i Metody	– podaje przykłady tradycji pogańskich zachowanych do czasów współczesnych – wyjaśnia, w jaki sposób powstał alfabet słowiański

	<i>Wielkomorawskie, Wiślanie, Polanie</i> ☑ postaci historyczne: święty Cyryl i święty Metody				
2. Mieszko I i początki Polski	☐ rozwój państwa Polan ☐ dynastia Piastów ☐ panowanie Mieszka I ☐ małżeństwo Mieszka z Dobrawą ☐ chrzest Polski i jego skutki ☐ konflikt z margrabią Hodonem i bitwa pod Cedynią ☐ terminy: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i> ☐ postaci historyczne: Mieszko I, Dobrawa	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>książę, dynastia</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, skąd pochodzi nazwa „Polska”	– poprawnie posługuje się terminami: <i>książę, dynastia, Piastowie, biskupstwo, dyplomacja, poganin, Dagome iudex</i> – wyjaśnia, dlaczego w przeciwieństwie do legendarnych przodków Mieszko I jest uznawany za pierwszego historycznego władcę Polski – opisuje zasługi Mieszka I i Dobrawy – zaznacza na osi czasu daty: 966 r., 972 r. – wskazuje na mapie: Gniezno, Poznań, Wielkopolskę, granice państwa Mieszka I	– przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka I – wyjaśnia skutki chrztu Mieszka I – opisuje stosunki Mieszka I z sąsiadami	– uzasadnia twierdzenie, że przyjęcie chrztu przez Mieszka I należało do najważniejszych wydarzeń w dziejach Polski
3. Polska Bolesława Chrobrego	☐ misja biskupa Wojciecha i jej skutki ☐ zjazd gnieźnieński i jego konsekwencje ☐ powstanie niezależnej organizacji na ziemiach polskich ☐ stosunki Bolesława Chrobrego z sąsiadami ☐ koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski i jej znaczenie ☐ terminy: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Milsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> ☑ postaci historyczne:	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>arcybiskupstwo, koronacja</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie, zjazd gnieźnieński, arcybiskupstwo, Milsko, Łużyce, Grody Czerwieńskie, koronacja</i> – opisuje misję świętego Wojciecha do pogańskich Prusów – wskazuje na mapie: granice państwa Bolesława Chrobrego na początku jego panowania oraz ziemie przez niego podbite – omawia rolę, jaką w dziejach Polski odegrali: Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III – zaznacza na osi czasu daty: 1000 r., 1025 r.	– przedstawia przebieg i znaczenie zjazdu w Gnieźnie – opisuje wojny prowadzone przez Chrobrego z sąsiadami	– wyjaśnia znaczenie utworzenia niezależnego Kościoła w państwie polskim – opisuje Drzwi Gnieźnieńskie jako przykład źródła ikonograficznego z najstarszych dziejów Polski

	Bolesław Chrobry, biskup Wojciech, cesarz Otton III				
4. Kryzys i odbudowa państwa polskiego	☒ kryzys państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego ☒ panowanie Mieszka II ☐ reformy Kazimierza Odnowiciela ☐ Kraków stolicą państwa ☐ polityka zagraniczna Bolesława Śmiałego ☐ koronacja Bolesława Śmiałego ☐ konflikt króla z biskupem Stanisławem i jego skutki ☐ terminy: <i>insygnia królewskie</i> ☒ postaci historyczne: Mieszko II, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, biskup Stanisław	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem”	– poprawnie posługuje się terminem: <i>insygnia królewskie</i> – wyjaśnia, dlaczego księcia Kazimierza nazwano „Odnowicielem” – wskazuje na mapie: ziemie polskie pod panowaniem Kazimierza Odnowiciela – omawia działalność: Mieszka II, Bezpryma, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i biskupa Stanisława – zaznacza na osi czasu datę: 1076 r.	– opisuje sytuację państwa polskiego po śmierci Bolesława Chrobrego – ocenia postawę Bezpryma – przedstawia skutki kryzysu państwa polskiego – charakteryzuje rządy Bolesława Śmiałego	– opisuje sytuację międzynarodową w okresie rządów Bolesława Śmiałego – wyjaśnia przyczyny i skutki sporu króla z biskupem Stanisławem
5. Rządy Bolesława Krzywoustego	☐ rządy Władysława Hermana i Sieciecha ☐ podział władzy między synów Władysława Hermana ☐ bratobójcza wojna między Bolesławem i Zbigniewem ☐ najazd niemiecki na ziemie polskie i obrona Głogowa ☐ podbój Pomorza przez Bolesława Krzywoustego ☐ testament Krzywoustego i jego założenia ☐ terminy: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>senior i juniorzy, zasada senioratu</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>palatyn (wojewoda), testament, zasada senioratu, senior i juniorzy</i> – wskazuje na mapie: państwo Bolesława Krzywoustego – opisuje postaci: Władysława Hermana, Sieciecha, Bolesława Krzywoustego i Zbigniewa – zaznacza na osi czasu daty: 1109 r. i 1138 r.	– opisuje rządy Władysława Hermana i rolę Sieciecha w jego państwie – przedstawia przebieg konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem – opisuje niemiecki najazd w 1109 r. i obronę Głogowa – przedstawia sukcesy Krzywoustego w walkach z Pomorzanami – omawia przyczyny ogłoszenia testamentu Krzywoustego	– ocenia postawę Bolesława wobec brata – wyjaśnia zasadę senioratu – wyjaśnia, jakie skutki dla państwa mogą mieć wewnętrzne spory o tron

	☐ postaci historyczne: Władysław Herman, Sieciech, Zbigniew, Bolesław Krzywousty				
6. Społeczeństwo w czasach pierwszych Piastów	☐ grody i ich funkcje ☐ życie w grodzie i na podgrodziu ☐ sposoby uprawy roli na ziemiach polskich ☐ podział społeczeństwa w państwie pierwszych Piastów ☐ zakres władzy panującego ☐ powinności poddanych wobec władcy ☐ powstanie rycerstwa w Polsce ☒ terminy: <i>metoda żarowa, gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna, wojowie, drużyna książęca</i>	– posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, danina, posługi</i> – przedstawia wygląd i budowę średniowiecznego grodu – opisuje sposoby pozyskiwania ziemi uprawnej i jej uprawiania	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gród, podgrodzie, prawo książęce, danina, posługi, osada służebna</i> – charakteryzuje grupy ludności w państwie wczesnopiastowskim – omawia zakres władzy panującego w państwie pierwszych Piastów	– przedstawia charakter drużyny książęcej – wyjaśnia powinności ludności względem władcy	– wyjaśnia, czym się różnił wojownik drużyny od rycerza
* Tajemnice sprzed wieków – Kto spisywał dzieje Polski?	☐ źródła historyczne dotyczące początków państwa polskiego ☐ obiektywizm i prawda historyczna	– wymienia nazwy źródeł historycznych dotyczących dziejów państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów – tłumaczy konieczność weryfikacji prawdziwości źródeł historycznych	– przedstawia dokonania postaci: Galla Anonima i Wincentego Kadłubka	– omawia teorie dotyczące pochodzenia Galla Anonima – wymienia przyczyny powstania kronik	– określa ramy chronologiczne wydarzeń opisanych w kronikach Galla Anonima i Wincentego Kadłubka
Rozdział VII. Polska w XIII–XV wieku					

1. Rozbicie dzielnicowe	☐ walki wewnętrzne między książętami piastowskimi o prymat w Polsce ☐ utrwalenie rozbicia dzielnicowego ☐ osłabienie Polski na arenie międzynarodowej ☐ sprowadzenie Krzyżaków do Polski ☐ najazdy Mongołów i bitwa pod Legnicą ☐ przemiany społeczne i gospodarcze w okresie rozbicia dzielnicowego ☐ terminy: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> ☒ postaci historyczne: Władysław Wygnaniec, Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk Pobożny	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy</i> – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jakie były przyczyny wewnętrznych walk między książętami piastowskimi	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbicie dzielnicowe, dzielnica senioralna, Tatarzy, osadnictwo, kolonizacja, trójpolówka</i> – charakteryzuje państwo polskie podczas rozbicia dzielnicowego – wskazuje na mapie: podział państwa na różne dzielnice oraz ziemie utracone w okresie rozbicia dzielnicowego – omawia postaci: Władysława Wygnaniec, Leszka Białego, Konrada Mazowieckiego, Henryka Pobożnego – zaznacza na osi czasu daty: 1226 r., 1227 r., 1241 r.	– opisuje okoliczności sprowadzenia zakonu krzyżackiego do Polski oraz konsekwencje tego wydarzenia – omawia skutki rozbicia dzielnicowego – opisuje kolonizację na ziemiach polskich	– przedstawia historię zakonu krzyżackiego – wyjaśnia, dlaczego książęta dzielnicowi często nadawali przywileje oraz ziemię rycerstwu i duchowieństwu
2. Zjednoczenie Polski	☐ koronacja i śmierć Przemysła II ☐ panowanie Wacława II ☐ rola arcybiskupów gnieźnieńskich i jednolitej organizacji kościelnej w zjednoczeniu dzielnic polskich ☐ przejęcie władzy przez Władysława Łokietka i jego koronacja ☐ rządy Władysława Łokietka	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>starosta, Szczerbiec</i> – wskazuje na mapie: granice państwa polskiego za panowania Władysława Łokietka, ziemie utracone na rzecz Krzyżaków – omawia postaci: Przemysła II, arcybiskupa Jakuba Świnki, Wacława II, Władysława Łokietka – zaznacza na osi czasu daty: 1295 r., 1309 r., 1320 r., 1331 r.	– przedstawia próby zjednoczenia Polski przez Przemysła II – opisuje, w jakich okolicznościach Władysław Łokietek utracił Pomorze Gdańskie – przedstawia działania Władysława Łokietka na rzecz zjednoczenia kraju – opisuje przebieg konfliktu Władysława Łokietka z Krzyżakami	– wyjaśnia, jaką rolę w zjednoczeniu kraju odegrał Kościół katolicki

	☐ konflikt Łokietka z Krzyżakami i bitwa pod Płowcami ☐ terminy: <i>starosta, Szczerbiec</i> ☐ postaci historyczne: Przemysław II, arcybiskup Jakub Świnka, Wacław II, Władysław Łokietek				
3. Czasy Kazimierza Wielkiego	☐ polityka dyplomacji Kazimierza Wielkiego ☐ pokój z zakonem krzyżackim w Kaliszu ☐ przyłączenie nowych ziem do państwa polskiego ☐ reformy Kazimierza Wielkiego ☐ umocnienie granic polskiego państwa ☐ utworzenie Akademii Krakowskiej i skutki tej decyzji ☐ zjazd monarchów w Krakowie ☐ uczta u Wierzyńka ☐ terminy: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> ☐ posta historyczna: Kazimierz Wielki	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> – przy pomocy nauczyciela tłumaczy, co zdecydowało o przyznaniu Kazimierzowi przydomka „Wielki” – wyjaśnia znaczenie słów, że Kazimierz Wielki: <i>zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>uniwersytet, Orle Gniazda, Akademia Krakowska</i> – wskazuje na mapie: granice monarchii Kazimierza Wielkiego i ziemie włączone do Polski przez tego władcę – zaznacza na osi czasu daty: 1333 r., 1343 r., 1364 r.	– przedstawia i ocenia postanowienia pokoju w Kaliszu – charakteryzuje reformy Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz dbał o obronność państwa	– wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki za najważniejsze uznał reformy wewnętrzne państwa – tłumaczy, jakie znaczenie miało założenie Akademii Krakowskiej – wyjaśnia znaczenie uczty u Wierzyńka
4. Unia polsko-litewska	☐ koniec dynastii Piastów na polskim tronie ☐ rządy Andegawenów w Polsce ☐ unia polsko-litewska w Krewie ☐ wielka wojna z zakonem krzyżackim i bitwa pod	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>unia personalna</i> – przedstawia dynastię zapoczątkowaną przez Władysława Jagiełłę – przy pomocy nauczyciela opisuje przyczyny i przebieg	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> – wyjaśnia przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej	– przedstawia okoliczności objęcia tronu polskiego przez Jadwigę – wymienia postanowienia unii w Krewie – przedstawia postanowienia pokoju w Toruniu	– charakteryzuje stanowisko polskiej delegacji na soborze w Konstancji – wyjaśnia, dlaczego Akademia Krakowska została przemianowana na Uniwersytet Jagielloński

	Grunwaldem ☐ I pokój w Toruniu ☐ unia w Horodle ☒ terminy: <i>Andegawenowie, unia personalna, sobór, Wielkie Księstwo Litewskie, Jagiellonowie</i> ☒ postaci historyczne: Ludwik Węgierski, Jadwiga, Władysław Jagiełło, wielki książę Witold, Paweł Włodkowic, Ulrich von Jungingen	wielkiej wojny z zakonem krzyżackim	– opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem – wskazuje na mapie: granice Wielkiego Księstwa Litewskiego, Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń – opisuje postaci: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Władysława Jagiełły, wielkiego księcia Witolda, Pawła Włodkowica, Ulricha von Jungingena – zaznacza na osi czasu daty: 1385 r., lata 1409–1411, 1410 r., 1413 r.	– wyjaśnia zasady współpracy między Polską a Litwą ustalone w zapisach unii w Horodle	
* Tajemnice sprzed wieków – Jaką bitwę namalował Jan Matejko?	☐ okoliczności powstania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> ☐ Jan Matejko jako malarz dziejów Polski ☐ obrazy jako źródło wiedzy historycznej ☐ znaczenie <i>Bitwy pod Grunwaldem</i>	– przedstawia, kim był Jan Matejko	– wyjaśnia, w jaki sposób Jan Matejko przygotowywał się do namalowania obrazu	– wyjaśnia, dlaczego podczas II wojny światowej Niemcom zależało na zniszczeniu dzieła	– wymienia cele namalowania obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i> – omawia nieścisłości w przekazie historycznym obrazu <i>Bitwa pod Grunwaldem</i>
5. Czasy świetności dynastii Jagiellonów	☐ okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej ☐ bitwa pod Warną ☐ panowanie Kazimierza Jagiellończyka ☐ wojna trzynastoletnia ☐ II pokój toruński i jego postanowienia ☐ panowanie Jagiellonów w Czechach i na Węgrzech ☐ terminy: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żold</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>wojska zaciężne, żold</i> – przy pomocy nauczyciela opisuje okoliczności śmierci Władysława Warneńczyka – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, dlaczego dla Polski ważne stało się odzyskanie dostępu do morza	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Pruski, wojna trzynastoletnia, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, wojska zaciężne, żold</i> – wskazuje na mapie: Węgry, Warnę, Prusy Królewskie, Prusy Zakonne, państwa rządzone przez Jagiellonów w drugiej połowie XV w. – omawia dokonania: Władysława III Warneńczyka, Zbigniewa Oleśnickiego i Kazimierza Jagiellończyka	– przedstawia okoliczności zawarcia unii polsko-węgierskiej – charakteryzuje rządy Kazimierza Jagiellończyka – opisuje przebieg wojny trzynastoletniej – przedstawia postanowienia II pokoju toruńskiego	– wyjaśnia, dlaczego doszło do zawiązania Związku Pruskiego – porównuje postanowienia I i II pokoju toruńskiego – uzasadnia twierdzenie, że odzyskanie dostępu do morza miało przełomowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki

	☒ postaci historyczne: Władysław III Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk, Zbigniew Oleśnicki		– zaznacza na osi czasu daty: 1444 r., 1454 r., 1466 r.		
6. Monarchia stanowa w Polsce	☐ monarchia patrymonialna i stanowa ☐ wpływ przywilejów nadawanych przez władcę na osłabienie władzy królewskiej ☐ przekształcenie się rycerstwa w szlachtę ☐ przywileje szlacheckie i ich konsekwencje dla władzy królewskiej ☐ ukształtowanie się sejmku walnego ☐ konstytucja <i>Nihil novi</i> i jej znaczenie dla ustroju Rzeczypospolitej ☐ terminy: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i>	– przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>szlachta, sejm walny, izba poselska, senat</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>monarchia patrymonialna, monarchia stanowa, przywileje, szlachta, pańszczyzna, konstytucja sejmowa, sejm walny, izba poselska, senat</i> – przedstawia sejm walny oraz jego skład – zaznacza na osi czasu daty: 1374 r., 1505 r.	– wyjaśnia, w jaki sposób rycerstwo przekształciło się w szlachtę – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta uzyskała wpływ na sprawowanie rządów w Polsce – przedstawia najważniejsze przywileje szlacheckie – wyjaśnia znaczenie konstytucji <i>Nihil novi</i>	– przedstawia, kiedy i w jaki sposób doszło do utworzenia stanów w Polsce – tłumaczy różnice między monarchią patrymonialną a stanową – wyjaśnia, jaka jest geneza nazw obu izb sejmku walnego: izby poselskiej oraz senatu